

09/10/2008

Penjant d'un fil

BARACK

"Les seves dues filles i els nostres fills anaven a la mateixa escola, la University of Chicago Laboratory School"

Carles Boix

Chicago és una ciutat bonica. Hi vaig viure set anys, del 1999 fins al 2006, ensenyant a la Universitat de Chicago. Chicago no té, certament, la tendresa mediterrània – el vent hi bufa glaçat a l'hivern. Ni tampoc té la sofisticació gairebé decadent de la gran metròpoli nordeuropea. Però és una ciutat d'una bellesa forta, geomètrica i pura: amb un "downtown" eriçat de gratacels (al cap i a la fi els gratacels es van inventar a Chicago després de l'incendi devastador de 1871) i una interminable quadrícula de carrers estenent-se cap al nord i al sud resseguint la línia blavosa del llac Michigan.

La població del nord de la ciutat és blanca. La del sud és negra. Al bell mig de la zona sud hi ha la Universitat de Chicago, on Fermi va fer el primer reactor nuclear i on es van refugiar una bona part de tots els intel·lectuals jueus que van haver de fugir d'Europa i de l'Holocaust. En Joan Coromines hi va ensenyar uns vint anys abans de tornar a casa i instal·lar-se a Pineda de Mar.

El barri de la universitat, Hyde Park, és un lloc estrany. A començaments del segle vint va ser l'àrea de residència estival de les famílies de la ciutat. La meitat dels seus habitants actuals són professors i professionals liberals (la majoria blancs). L'altra meitat una classe negra amb diners o un cert nom polític o mediàtic, com ara el fill de Jesse Jackson o com Farrakhan, l'amic de Malcom X i actual líder de la Nació de l'Islam, i un llarg etcètera de personalitats lògicament desconegudes a Catalunya. I, des de fa uns quants anys, també hi viu ara Barack Obama, a qui, per suposat, tothom sembla conèixer.

Hyde Park és un quadrat d'unes 10 illes de cases per banda. Les illes de cases a Chicago, construïdes en la mateixa època que l'Eixample barceloní, fan el doble de longitud de les illes de Barcelona, sense xamfrà, però, i amb una densitat poblacional molt menor. A l'est Hyde Park limita amb el llac Michigan. Al nord, oest i sud el rodegen guetos, dotats de grans esglésies baptistes, pastors poderosos (i sovint bocamolls), cases tronades i amb l'aire trist, i un negoci molt vibrant en drogues. La població negra de Chicago va arribar-hi als anys vint. Vint anys després, l'ensorrament de les grans empreses siderúrgiques de l'àrea, probablement coincidint amb la fi de la segona guerra mundial, va deixar-los en la misèria més gran.

Comparat amb els guetos del voltant, Hyde Park és un barri racialment mixt i benestant. Però la població que hi transita no deixa mai de sorprendre. Un matí no gaire fred (devia ser els primers dies de primavera o potser a finals de tardor) vaig parar a la gasolinera del carrer 53 per omplir el dipòsit. Just quan començava a servir-me'n, una noia jove va passar com una ombra pel costat i apropant-se a unes de les bombes de l'estació va aspirar algunes gotes de benzina amb un gest felí

i silenciós. Pocs mesos després, dos carrers més enllà mataven a trets un membre d'un gang que s'havia equivocat i havia entrat en una farmàcia situada al territori de la banda contrària.

Un cop acabats els seus estudis a Harvard, Obama va decidir viure a Hyde Park, després de deixar la seva parella tot confessant-li, com ell mateix reconeix en un dels seus llibres, que no s'hi podia casar perquè era blanca. Ja instal·lat a Chicago va trobar una jove advocada, la Michelle Obama, llicenciada per Princeton i Harvard, i s'hi va casar.

Michelle és filla de Hyde Park. El seu pare era un membre del partit demòcrata de tota la vida (un capità de "precinct", com li diuen en aquelles contrades) i empleat públic. Chicago és una ciutat bonica i estranya. De la mà d'una família de catòlics irlandesos, els Daley, els demòcrates l'han governada des de abans de la segona guerra mundial, gràcies a una maquinària de patrons i clients ben engreixada (potser com la que diuen els catalanistes de dretes que hi ha al Baix Llobregat?). Les maquinàries de partits són animals sorprenents. Als anys seixanta, per exemple, l'ala negra del partit demòcrata, l'ala que controlava el sud de la ciutat i lliurava els vots als Daley, va oposar-se contundentment a permetre que Martin Luther King fes actes polítics a Chicago.

Barack Obama és un personatge magnètic. Les seves dues filles i els nostres fills anaven a la mateixa escola, la University of Chicago Laboratory School, una escola fundada per un filòsof pragmàtic, Dewey, que va iniciar el moviment de pedagogia activa ara fa cent anys o més. (Un dia en Pasqual Maragall em va explicar que l'Ajuntament de Barcelona, interessat a crear escoles municipals, va enviar, a principis de segle vint, una delegació a la Universitat de Chicago per aprendre de la seva experiència.) Cada any l'escola organitza una festa anual amb activitats acadèmiques, jocs i xerinola sota el nom de "Rites of May" -- un nom curiós que oscil·la entre el classicisme primaveral i un paganisme encobert, suposo. A les festes de maig del 2003 vaig anar amb la família a veure unes danses índies al gimnàs de l'escola. Vam seure-hi al terra i, distrets o embadalits, el petit de casa es va escapar gatejant cap a les ballarines. Aixecar-se i agafar-lo equivalia a trencar la festa. Però deixar-lo anar volia dir arriscar-se a que fes un enrenou de mil dimonis. Per sort Barack Obama i la seva família seien just al nostre costat. Sense parlar, amb un sol gest de la mà, en Barack va cridar l'atenció del Martí, el va fer girar cua i ens el va tornar sense que hagués fet cap estrall. L'any següent Obama sortia escollit senador per l'estat d'Illinois amb el setanta per cent dels vots.

Però, és el magnetisme una qualitat suficient per a governar un país? M'ho pregunto cada dia, això, mentre camino d'anada i de tornada del despatx. I no hi trobo una resposta clara. Hyde Park és un barri estrany. A Hyde Park hi ha un sol bar, el Jimmy's, on serveixen cerveses en gots greixosos. Els restaurants es compten amb els dits d'una mà. Això no té res a veure amb discriminació racial, per suposat. Simplement els polítics del barri, els capitans de "precinct" o districte, han preferit fer un barri anodí. A Hyde Park hi ha un sol supermercat, la Cooperativa de Hyde Park, amb uns preus escandalosos, un servei lamentable i problemes d'higiene importants (l'ajuntament va haver de precintat el local unes setmanes no fa gaire estius). Només hi ha un supermercat perquè, diuen els polítics de Hyde Park, cal protegir els treballs de la gent del barri. Sí, deuen tenir raó. La missió dels polítics és evitar que hi hagi atur. Però, cal fer polítiques llatinoamericanes, protegir mercats, fer pagar preus caríssims als estrats més pobres de l'àrea, obligar-nos a tots a agafar el cotxe i fer quinze o vint minuts de viatge i embrutar el medi ambient

per mantenir els treballs de gent poc traçada?

Quan miro el senador Obama no puc evitar pensar sempre en Hyde Park. Vaig ser-hi feliç? Sí, malgrat els episodis a les gasolineres o a la farmàcia. Però, tornaria a viure-hi? No. I, finalment, voldria que el teixit d'interessos, d'idees i de polítiques municipals que el caracteritzen arribi a governar Amèrica? Em sembla que no.

(P.D. A punt de ser publicat aquest article llegeixo que el govern espanyol ha decidit comprar 50.000 milions d'euros d'actius bancaris per a injectar liquiditat als mercats. Els periodistes de rigor ja aplaudeixen la "fórmula catalana" de lluitar contra la crisi i afirmen que els catalans sí que guanyen victòries a Madrid. No sé si riure o plorar. És subsidiar bancs i males decisions creditícies la millor manera de crear confiança? No serà que els mercats cauen espantats per la insistència dels nostres polítics a veure llops per totes bandes? I, ja en clau regional, no podrien haver dedicat una parts dels 50.000 milions a pal·liar els dèficits de les infraestructures catalanes? Al cap i a la fi el Congrés americà va aprofitar el pla de rescat de 700.000 milions de dòlars per afegir-hi tota mena d'esmenes pressupostàries per construir ponts inútils i donar exempcions a tort i dret per valor d'uns 150.000 milions de dòlars més. Quan aprendran els representants catalans dels congressistes americans?)